

Összefoglaló az elnökség június 23-i üléséről

9/2011 (06.23.) sz. határozat

Az elnökség egyhangúlag elfogadta az elnök és az ügyvezető igazgató által beterjesztett, 2011. második felére szóló elnökségi munkatervet.

◆ *Alföldi István* tájékoztatta az elnökséget az előre láthatóan 2013-ban nyíló AGÓRA Pólus, benne az informatikatörténeti gyűjtemény jelenlegi helyzetéről. A Szakmai Tanácsadó Testületben megkezdődött

az érdemi szakmai munka. Jó ütemben haladnak a végleges kiállítást modellező, a tervek szerint 2012 március végén nyíló és az AGÓRA Pólus nyitásaig Óthalmon üzemelő modell-kiállítás előkészületei (kiválasztás, feltérképezés, méretezés, teljes dokumentáció, új weboldal kialakítása, feliratozás, stb.)

(Részletesebben l. a 4. oldalt.)

◆ Több mint 25.000 látogató tekin-

tette meg az „Egy génusz ifjúkora” című Neumann-kiállítást, amelyet az NJSZT támogatásával a Műszaki és Közlekedési Múzeum rendezett. A kiállítás nagyon igényesen elkészített tablói július 20-án kerülnek Szegedre, az informatikatörténeti gyűjtemény részeként.

◆ *Kömlödi Ferenc* szerkesztésében elindult az NJSZT havi elektronikus Hírmagazinja, amelyet a heti hírlevél mellékleteként küldünk meg.

Az ülésen fentiek mellett az elnökség az 5. Digitális Esélyegyenlőség konferenciával, illetve egyéb, operatív kérdésekkel foglalkozott.

Logo programozás óvodásoknak – Kárpátalján (12. o.)

Exclusive Hands-on SPICE Tutorial at the IFIP TC2 CEE-SET'2011 Conference

The John von Neumann Computer Society offers Hands-on SPICE, a one day pre-conference tutorial session included in the registration fee of the IFIP TC2 CEE-SET'2011 Conference.

The exclusive tutorial welcomes further participants for a special fee. Registration available at the IFIP TC2 CEE-SET'2011 (<http://cee-set.njszt.hu/>) web site.

EGÉSZsége innen és túl

5. Digitális Esélyegyenlőség (DE!) Konferencia
2011. november 24.

Infokommunikációs
eszközökről és technológiákról
az egészséges társadalom
megteremtéséért

(Program és felhívás a 2. oldalon)

Az európai
munkavállalók
csupán
18,5%-a tud
internetezni!

(l. 3. oldal)

A tartalomból

DE Konferencia
2. oldal

Informatika-történet
5–7. oldal

Verseny – futás
8–10. oldal

IT az oktatásban
11–12. oldal

Nyári vegyes
14–16. oldal

EGÉSZségeen innen és túl

5. Digitális Esélyegyenlőség (DE!) konferencia

2011. november 24-én 10–17 óráig
Danubius Hotel Gellért, Panoráma terem

Idén ötödik alkalommal rendezi meg Társaságunk a Digitális Esélyegyenlőség konferenciát. Az idei rendezvény „EGÉSZségeen innen és túl” címmel áttekintést ad az infokommunikációs eszközök és technológiák egészséges társadalom megteremtését, illetve megőrzését célzó alkalmazási és fejlesztési lehetőségeiről.

A konferenciát dr. Péceli Gábor, az NJSZT Elnöke, a BME rektora vezeti. Média partnerek: IT-Business, Prím Online. A részvétel ingyenes, azonban regisztrációhoz kötött. A hagyományoknak megfelelően az előadásokat interneten is közvetítjük. A konferencia keretében kerülnek átadásra az NJSZT 2011. évi díjai, valamint az NJSZT, az IVSZ és az Infotér Egyesület által közösen alapított „Kovács Attila-díj – Az év informatikai újságírója” elismerés is.

Előzetes program

Csepeli György –

Elme e-gészség

A web 2.0 alapon szerveződő közösségi hálózatok tagjai által készített és megosztott tartalmak a mentálhigiénés beavatkozások számára új, korábban nem próbált megoldásokat kínálnak. Az alkoholisták, a dohányosok, a kábítószeresek, a játékszenvedély foglyai, a túlsúlyosak, a régi és az új magány rabjai számára a hálózat segít létrehozni a közösségi mentálhigiéné tereit, amelyek a diagnózis, a terápia és az utókezelés tekintetében a korábbiakhoz képest sokkal hatékonyabban járulhatnak hozzá a lelkiileg egészségesebb társadalom létrejöttéhez.

Bögel György –

EGÉSZség-innováció

Az egészségipar századunk egyik legfontosabb, legdinamikusabb iparágának tűnik. Ugyanakkor az egészségügy rendszere jelenlegi formájában fenntarthatatlanná vált. A lehetőségek kihasználása és a veszélyek elkerülése érdekében innovációra van szükség. Az előadásban néhány fontosabb irány leírására, modellezésére teszünk kísérletet, különös tekintettel a „romboló” és a „fordított” innovációkra. Bemutatjuk, hogy a technikai innováció önmagában nem elegendő: a technikai fejlődés rendszerszintű változásokat is lehetővé és szükségessé tesz.

Korcsok Zoltán –

(3D)diagnosztika szemüveg nélkül

A 3 dimenziós képalkotás, különösen annak szemüveg nélküli változata nem csak a szórakoztatóiparban, hanem az egészségügyben is forradalmi változásokat hozhat. Egy 3D-ben, helyszínen alkotott kép a betegről vagy a betegségről sokkal több információt jelent és több elemzési lehetőséget biztosít. Így sokkal hatékonyabb és olcsóbb lehet a diagnosztizálás. A 3D-ben alkotott MR és CT felvételek a műtéti beavatkozások tervezésénél és végrehajtásánál is könnyebb és gyorsabb tájékozódást biztosítanak. A szemüveg nélküli 3D-s képeknek óriási szerepe lehet az orvosképzésben is.

Dr. Kozmann György –

EGÉSZség - esély - eHealth

Az előadás az egészségmegőrzés és a krónikusbeteg-ellátás ügyére fókuszál. A két téma személyre szabott informatikai megoldásai jelentősen segíthetik a hazai népegészségügyi mutatók javítását.

Dr. Kutor László –

Szükség vagy luxus?

Az előadás kiindulópontja, hogy a fogyasztókkal élők számára alapszükségletet jelentő infokommunikációs szolgáltatások (pl. beszélő háztartási eszközök, beszédvezérelt élettér stb.) az egészségesek számára is előnyösek és kényelmesek. Az előadó a gyakorlati megoldások közül ismerteti a hazai fejlesztéseket és elemzi a bevezetés feltételeit.

Pukler Gábor – bEveszed?

Vannak betegek, akik, ha bármi gondjuk van, azonnal szeretnék elérni az orvost. Vannak orvosok, akik mindig szeretnék tudni, hogy pácienseikkel minden rendben van-e. Vannak gyógyszergyártók, akik szeretnék biztosak lenni abban, hogy gyógyszereiknek nincs mellékhatása. Nyugodt lehet-e valaha a beteg ember? Beteg(ség)központúságról sokat hallani. De mi újság a prevencióval?

Szvetelszky Zsuzsanna –

Egészséges hálózatok

Az előadás az egyes egészségügyi problémák kapcsán önszerveződő módon létrejövő betegcsoport- és hozzátartozói közösségek infokommunikációs jellemzőiről és perspektíváiról szól. Szó lesz az általuk befolyásolt társadalmi információáramlás hatásáról is – beleértve az egészségpolitika és a gyógyszeripar szempontjait is.

Győri-Dani Lajos –

Fél egészség, fél élet?

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat szervezte meg hazánkban a jelzőrendszeres házigondozás szolgálatát. Ennek fő célja, hogy az idősek és betegek számára biztonságot nyújtson. Az elmúlt 15 év alatt a távdiagnosztikai és biztonsági szolgáltatások műszaki feltételei átalakultak, az informatikai háttér óriási fejlődött. Egyre nagyobb az igény az ilyen típusú személyes gondoskodás iránt. Sajnos azonban az állami szerepvállalás meglehetősen korlátozott...

On-line jelentkezés:

<http://njszt.hu/de/de5/>

EGÉSZségeen innen és túl

Európában továbbra is fókuszban a digitális írástudás

Már önmagában véve az a tény, hogy az első Digital Agenda of Europe (DAE) hivatalos rendezvényen több mint 1500 illetékes vet részt és további 2500 érdeklődőt helyhiány miatt nem tudtak fogadni, jelzi az ügy (és a rendezvény) jelentőségét. Az Európai Bizottság által szervezett megbeszélés célja az eddigi eredmények áttekintése és további konkrét, sok résztvevős és nemzetközi projektek tervezése volt.

A DAE egyik legfőbb pillére a 'digitális írástudás terjesztése, készségek és esélyegyenlőség', így számos plenáris előadás, panelbeszélgetés és workshop is volt ebben a témában, konkrét cselekvési terv megalkotása érdekében.

Damien O'Sullivan, az ECDL Alapítvány ügyvezető igazgatója előadásában bemutatta az ECDL program eredményeit és tanúbizonyságát adta az Alapítvány digitális írástudás terjesztése iránti maximális elköte-

lezettségének. Bejelentette, hogy az ECDL tagországok az Alapítvány vezetésével nemzeti szintű megbe-

**Az európai
munkavállalók
csupán
18,5%-a tud
internetezni!**

széléseket tartanak, bevonva a helyi politikusokat, döntéshozókat, akik esetleg még nincsenek teljes mértékben tisztában a digitális készségek jelentőségével. Kérte továbbá az Európai Bizottság segítségét ahhoz, hogy a helyi kezdeményezések kap-

csolódhassanak mértékadó európai forrásokhoz, hogy a digitális írástudás kérdése minden országban politikai imperatívusszá válhasson. Nemzeti szinten ez akkor lehetséges, ha a kormányoknak van digitális megújulás stratégiája, és azt háladéktalanul meg is valósítják.

Amennyiben a digitális készségek európai szinten nem terjednek kellő gyorsasággal és mértékben, úgy a DAE egyéb fontos céljai sem érhetők el – hívta fel a figyelmet Damien O'Sullivan.

Ez annál is égetőbb kérdés, mivel a legfrissebb európai statisztikák szerint Európában a munkavállalóknak mindössze 18,5 %-a rendelkezik számítógép-használói ismeretekkel, ráadásul ez az arány mindössze az internet-használati készségeket mutatja, nem beszél az egyéb irodai alkalmazásokról.

(Az ECDL Alapítvány 2011. június 24-i sajtóközleménye alapján)

Megszülettek az első IT Essentials⁺ oklevelek

2011. június 26.

Az előző évi pilotképzés tapasztalatára alapozva a **nagykanizsai Zsigmond Vilmos és Széchenyi István Szakképző Iskola** a 2010/2011 tanévben már „éles” IT Essentials⁺ kurzust indított.

Ennek során a résztvevő diákok a szokásos IT Essentials oklevél mellé az ECDL 2. és 7. modul alól vizsgamentességet adó IT Essentials⁺ oklevelet is kaptak. Azok a diákok, akik vállalták az ECDL Start bizonyítványhoz hiányzó két modulvizsga letételét is, a tanév végére ECDL bizonyítványt is szerezhettek.

A képzés órarendi formában a szakmai orientáció tantárgy keretein belül zajlott, melyre azon 11. évfolyamos szakközépiskolai ágon tanuló diákok jelentkezhettek, akik az informatika iránt érdeklődtek.

A mintegy kilencven tanóra alatt a

tanulók az IT Essentials témakörök mellett vették az IT Essentials⁺ kurzusokhoz szükséges ECDL többlettartalmakat is, melyek elsajátítását egy számonkérés során igazolták is.

www.netacad.hu

Félretájékoztatás?

Digitális alapismeretek híján nemso-kára még a kosárfonók és a virágkötők sem kaphatnak állást.

Minden bizonnyal félretájékoztatták a nemzetgazdasági minisztert, mielőtt a szaktárca vezetője törvénymódosító javaslatot nyújtott be a kötelező infor-matikaoktatás eltörlése érdekében a felnőttképzésben – reagált *Alföldi István*, a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság ügyvezetője *Matolcsy György* azon kijelentésére, illetve indoklására, amely szerint a digitális írástudás elsajátítása problémát jelenthet a tanulási nehézségekkel küzdőknek. A szaktárca vezetője úgy véli, hogy a kosárfonóknak és a virágkötőknek nincs szükségük Excel-táblák kezelésére.

Nos arra – ma még – talán valóban nincs, de a jelenlegi törvény nem is ezt

írja elő. Egyszerűen csak annak az alapvető tudásnak az elsajátításához kíván segítséget nyújtani, amely a már mindenki számára nélkülözhetetlen napi kommunikációs, tájékozódási, híradási, esetleg hirdetési tevékenységhez szükséges. Azt az internet-használati és alapfokú eszközhasználati ismeretet, amelyet a kormány is fontosnak tart, hiszen Digitális Megújulás Cselekvési terv 84 akciója közül az első a digitálisan írástudók számának legalább egymillió fővel való növelését tűzi ki célul 2014-ig.

Alföldi István szerint egyébként a virágkötészet egyike azon szakmáknak, ahol esélye sincs a piaci helytállásra annak, akinek nincs honlapja, amelyen megmutathatja színes portfékáit.

Mártonffy Attila

IT Business, 2011. június 21.

Jelöljön Ön is!

Évtizedes hagyományainknak megfelelően Társaságunk ez évben is elismerésben részesíti az informatika szakmában jelentős eredményeket elért szakembereket.

Az NJSZT Díjbizottsága most is közvéleménykutatással kívánja kiválasztani a jelölteket.

Ezért azzal a kéréssel fordulunk tag-társainkhoz, hogy tegyenek javaslatot olyan személyekre, akiket méltónak tartanak az Társaság által alapított díjak valamelyikére.

NEUMANN-DÍJ

E díjjal elsősorban azok tevékenységét ismeri el Társaságunk, akik a számítástechnikai kultúra kialakítá-

sában, a társadalom informatizálásában értek el jelentős eredményeket, és az NJSZT-ben is eredményesen dolgoztak. A Társaság névadójának emlékéért idén 1976 óta évente egyszer, és legfeljebb három jelölt kaphatja.

KALMÁR-DÍJ

Azoknak adományozható, akik a számítástechnika alkalmazása te-

rületén értek el kimagasló eredményeket.

A Társaság e kitüntetése – amelyet szintén 1976 óta adományoz – Kalmár Lászlóról, a Szegedi Tudományegyetem professzoráról kapta a nevét.

Kalmár professzorát hazánkban a kibernetika megalapítójaként tartják számon.

TARJÁN-EMLÉKÉREM

E kitüntetést azok számára adományozza Társaságunk, akik a számítástechnika oktatásában, népszerűsítésében nyújtottak kiemelkedő teljesítményt.

A díj alapítási éve 1987. Tarján Rezső az NJSZT első elnöke volt, aki mun-

kásságának köszönhetően az elektronika egyik megteremtőjeként vult be a köztudatba.

KEMÉNY-JÁNOS-DÍJ

35 év aluli fiataloknak adományozható szakmai, alkotó és publikációs tevékenységük alapján.

A díj alapítási éve 2000.

Kemény János a Dartmouth College (USA) professzoraként a BASIC-nyelv egyik kifejlesztője és az időosztásos rendszerek egyik úttörője.

NEUMANN-EMLÉKPLAKETT

Az emléklakettet Társaságunk olyan külföldi vagy külföldön élő magyar informatikusok számára adományozza, akik munkájukkal hozzájárultak a magyar informatika fejlesztéséhez, illetve külföldi elismeréséhez.

Kérjük, hogy javaslataikat küldjék el rövid, legfeljebb egyoldalas indoklással együtt szeptember 8-ig, e-mailben titkarsag@njszt.hu vagy faxon: 472-2739

Dr. Bakonyi Péter,
a Díjbizottság elnöke

Informatika – történet

Előkészületben a világszínvonalú szegedi informatika-történeti gyűjtemény modellkiállítása.

Az NJSZT alapította és felügyelte Szakmai Tanácsadó Testület és a bevont szakértők, valamint az önkéntesek odaadóan teszik a dolgukat a gyűjteményt jelenleg befogadó öthalmi volt szovjet laktanyában. Az NJSZT anyagi és szakmai támogatásával készülő modellkiállítás 2013-ig, a szegedi AGÓRA Pólus tervezett nyitásáig fogadja majd az érdeklődőket.

Öthalomban jelenleg is megtekinthető a gyűjtemény, szakmai vezetéssel. Iskolás csoportok is rendszeresen látogatják, a Távközlési világnap alkalmából pedig 2011. május 21-én egésznapos program volt az öthalmi gyűjteményben. Az interaktív bemutatásra kiválasztott tárgyakat beüzemelték, és

Miből lesz a katicabogár?

elkészült a dokumentációjuk is. A dokumentálás részét képezte az eszközök működési elvének leírása, a felhasználói dokumentáció, üzemeltetési javaslat, mely a tárlatvezetőnek szól, arról, hogy miket lehet és érdemes bemutatni az adott eszközön. Szintén a dokumentáció része a látogatóknak szóló eszközhasználati útmutató, amelynek segítségével a látogató saját maga is kipróbálhatja az eszközt. A dokumentáció a <http://judit.inf.u-szeged.hu/> weboldalon érhető el.

Megtörtént a gyűjtemény hatvan kiválasztott tárgyának – köztük a híres szegedi katicabogárnak – a teljes katalogizálása is. Ez magában foglalja a gyűjtemény leltári adatbázisban való rögzítését, az eszközök működésének és történetének rövid és hosszú leírásait, a könnyebb keresettség elősegítésére a tárgyakhoz szorosan kapcsolódó kulcsszavak gyűjtését, valamint tárgyaként egy linkgyűjteményt, amely hivatkozásokat tartalmaz az adott tárgyra vonatkozóan. A kigyűjtött adatokat és leírásokat egy többszintű adatbázis-rendszerben tároljuk, ez online elérhető és regisztráció után szabadon megtekinthető. A hatvan tárgyból kijelölték a számítástechnika leginkább mérföldköveinek számító, valamint a kor meghatározó

jelentőséggel bíró eszközeit. Fontos a legnagyobb horderejű eszközök, mint például az URAL2 vizuális megjeleníthetősége, valamint működő változattal történő interakció kialakítása is.

A gyűjtemény honlapját korszerű web2-es alapra ültették át, ami lehetővé teszi a tartalmak dinamikus és egyszerű bevitelét és módosítását. A tartalom tárolására saját készítésű adatbázis struktúrát fejlesztettünk ki. Az oldalon képek, filmek (videók), könyvek és a gyűjteményi leltár megjelenítésére is lehetőség van, melyek tartalma szintén az adatbázisban van tárolva. Az oldal dinamikus bővíthető, illetve keresőmotorral kereshető. Az oldalon további új funkciók is helyet kaptak, mint pl. az online vendégkönyv, illetve az előzetes lefoglalási lehetőséget biztosító naptár.

Elkészült a kiválasztott tárgyak feliratozása angol és magyar nyelven. Az „Egy génusz ifjúkora” című kiállítás Neumann Jánosról az NJSZT támogatásával jött létre a Közlekedési Múzeumban. Az ez alkalomra készült tizennégy tabló későbbiekben az Informatika-történeti Múzeumban is látható lesz.

Az említett tablókhöz hasonlóan készíjtjük el a szakma nagy magyarjait bemutató többi tablósort is.

(M. G.)

DOSTalgia – 30 éves a PC!... kiállítás a Közlekedési Múzeumban

A leghíresebb személyi számítógép, az első valódi mikroprocesszor és a világ egyik legelső e-könyv olvasója – amelyet Charles Simonyi ajándékozott családjának – látható az új időszak kiállításán.

30 éve jelent meg az IBM, az Intel és a Microsoft kooperációjának eredményeként az IBM PC, minden idők legnagyobb hatású személyi számítógépe. Azóta a PC szó nem csupán a Personal Computert, hanem elsősorban az IBM PC utódait jelenti.

A PC megjelenését az tette lehetővé, hogy 10 évvel korábban készült el az első mikroprocesszor, az Intel 4004, amely egy új generáció kezdetét jelentette az informatika világában.

A 80-as évek elejétől az SZKI, majd a Műszertechnika, a Videoton

és más magyar cégek is bemutattak IBM-kompatibilis személyi számítógépeket. Az évtized folyamán egyre több távol-keleti alkatrész jutott el az országba. A PC és klónjai először az irodákat hódították meg, majd a 90-es évek közepére kiszorították a különböző házi számítógépeket.

Ez az íróasztalt uraló „szürke doboz” megváltoztatta mindennapjainkat, ezért kiállításunk a PC és vezérlőműve: a mikroprocesszor előtt tiszteleg.

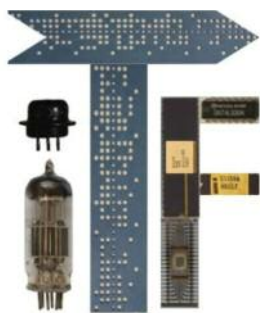
Les Vadasz, a világ első mikroprocesszorának vezető konstruktőre a következő üzenetet küldte a kiállítás látogatóinak:

„Az első mikroprocesszor 2300 tranzistorból épült fel. Mára ez a szám a milliósorozatra nőtt... több mint 2 milliárdnál tartunk! [...] Nagy utazást

tettünk és a forradalom folytatódik...”

A kiállításon számos ritka relikvia lesz látható: az Intel 4004 processzor és az IBM Model 5150 – a világ első igazi PC-je – mellett többek között az IBM PC elődje: az IBM Displaywriter, valamint az első magyar gyártású PC – egy IBM-klón – a Proper. A kiállítás bemutatja az Intel termékpalettáját, processzorait, valamint azt a korai e-book olvasót és néhány más olyan tárgyat, amelyet Charles Simonyi ajándékozott édesapjának, *Simonyi Károly* fizikus professzornak.

A kiállítást Nagy Károly magángyűjtő együttműködésével a Közlekedési Múzeum rendezte az Intel Hungary Ltd. képviselője és a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával.

Az Informatika-történeti Fórum hírei

(Dr. Kutor László írása)

Az informatika-történeti Fórum (iTF) 2011. tavaszi félévének két utolsó rendezvénye is nagy sikerrel zárult. A Nagy hazai műhelyek sorozatban május 25-én a SZÁMALK és a KSH által alapított elődintézmények: (Információ Feldolgozási Laboratórium (INFELOR), a Számítógép-alkalmazási Kutató Intézet (SZÁMKI), a Számítástechnikai Oktató Központ (SZÁMOK), valamint az Országos Számítógép Technikai Vállalat (OSZV) mutatták be gazdag múltjukat.

Az intézmények „alapítója”, a KSH egykori elnökhelyettese, *Pesti Lajos* megnyitó szavai után a több mint 400 résztvevő áttekintést kapott a SZÁMALK történetéről.

Havass Miklós, a SZÁMALK Zrt. elnökének átfogó bevezetője után az elődintézmények meghatározó munkatársai kerekasztal-beszélgetés során arra keresték a választ, hogy mit adott az intézmény a szakmának, melyek azok a tanulságok melyek nemcsak a

kortársaknak, hanem talán az unokáknak is érdekesek lehetnek.

Az INFELOR szerteágazó tevékenységét öt egykori munkatárs tekintette át: *Álló Géza* a hadrvert, *Dömölki Bálint* a szoftvert, *Szakolczai György* a közgazdaság-tudományt, *Maros István* és *Lampl Tamás* az operáció-kutatást, végül pedig *Kovács Álmos* az alkalmazásokat.

A SZÁMKI történetéről *Kertészné G. Eszter*, *Homonnay Gábor* és *Hepes Aladár* adott személyes élményekkel is kiegészített áttekintést.

A SZÁMOK tevékenységeit, ezen

belül az ENSZ programhoz kapcsolódó oktatás kialakulásának kezdeteit *Brückner Huba* ismertette.

Az OSZV szerepéről és a korabeli ESZR számítógép-kereskedelem kalandos történetéből *Kutas János* idézett színes történeteket.

A délután második részében *Zárda Sarolta*, *Halász Gábor*, *Nyisztor József* és *Weisz Judit* mutatta be a SZÁMALK sok átalakuláson át megőrzött, töretlen lendületét a számítástechnikai kultúra fejlesztésében és terjesztésében.

A jó hangulatú rendezvény házigazdája *Havass Miklós*, háziasszonya *Majné Szobotka Csilla* volt.

A konferencia alkalmából *Havass Miklós* szerkesztésében elkészült a „SZÁMALK és elődei” című 240 oldalas tanulmánykötet, ami az elhangzottakat sok érdekes történeti tényre egyszíti ki.

A kiadvány elektronikus formában is megtekinthető lesz az iTF új honlapján.

Az iTF e félévi utolsó rendezvényén „A számítástechnika oktatásának kezdetei Magyarországon” című sorozatban, június 8-án a Budapesti Műszaki Egyetem (BME) mutatkozott be. Az oktatástörténeti sorozat *Sántáné-Tóth Edit* azonos című tanulmányához kapcsolódott: A BME rendezvénye sorrendben a negyedik volt.

2010. március 11-én a számítástechnika szakokat először indító intézmények mutatkoztak be. 2010. október 20-án a tudományegyetemek, majd 2011. április 14-én a műszaki felsőoktatási intézmények tekintették át gyakran hősi kezdeteiket.

Mivel a BME minden karán évti-

zedek óta párhuzamosan szervezték a számítástechnika-oktatást, ezért e rendezvény a BME számítástechnika terén is gazdag múltjával foglalkozott.

Kutor László, az iTF elnökének, *Péceli Gábor*, a BME rektorának és az NJSZT elnökének, valamint *Vajta László*, a Villamosmérnöki és Informatikai Kar dékánjának köszöntői után *Selényi Endre* vázolta fel a BME több évtizedes számítástechnika-oktatási tevékenységét. Előadásának címe: „Egységes számítástechnika és informatikai oktatás a BME-n? Morzsák az elmúlt ötven évből.”

Az áttekintő bevezető után a több évtizede az egyes karokon dolgozó tanárok mutatták be a gyakran rögsőn megtett kezdeti lépéseket.

Peredy József „Számítástechnika az Építészkaron – elefánt a porcelánboltban? A számítástechnika megtalálja a helyét az Építészkaron” címmel tartott előadást, majd *Havass Iván* „50 éves számítástechnika-oktatás, ami száztizenkét éve kezdődött” címmel ismertette az Építőmérnöki Kar ez irányú történetét.

„Csicsergő ODRÁVAL – számítástechnika a BME Gépészkarán (1970)” címmel *Kelemen Gáspár* színes történetekkel kiegészítve mutatta be a Gépészmérnöki Karon a számítástechnika kalandos kezdeteit.

Varga Balázs a BME Közlekedésmérnöki Kar történetéből „Lepedőnyi mátrixokon sétáltunk” címmel vázolta a hőskort, majd *Kollárné*

Hunek Klára „A számítógépek honfoglalása címmel a BME Vegyészmérnöki Karán” tartott előadást.

Halász Edit „Mi a vasat is ütni kezdünk” címmel bemutatta, hogy a Villamosmérnöki Karon – jóllehet kifejezett számítástechnika/informatika szak csak viszonylag későn indult – több mint öt évtizede a legtöbb tantárgyban integráltan oktatták a számítástechnikát.

Az előadások sorát *Szendrői Etelka*

„A számítástechnika oktatásának kezdetei és ezt támogató erőforrások a Pollack Mihály Műszaki Főiskolán” című, az előző rendezvényen elmaradt előadása zárta.

Végezetül a huszonöt intézményt mozgósító oktatástechnika-történeti rendezvénysorozattal párhuzamosan elkészült tanulmánykötet szerzője és szerkesztője, *Sántáné-Tóth Edit* a történetek megörökítésének további lehetőségeire hívta fel a figyelmet. Elmondta, hogy munkáját eddig

szerzőtársként és információforrásként több mint százhuszan segítették.

Az óriási vállalkozás eredményeképpen elkészült, egy több mint kétszáz oldalas tanulmánykötet jelenleg az iTF (<http://sites.google.com/site/tortenlem>) honlapján olvasható.

Mivel a tanulmánykötetet fontos történelmi dokumentumnak tekintjük, ezért nyomtatott változatának mielőbbi kiadását is tervezzük.

Mindkét rendezvényről videó felvétel készült, ami szerkesztett formában az NIIF video archívumában (videotorium.hu) előadásokra bontva lesz megtekinthető.

A számítástechnika oktatásnak kezdetei hazánkban rendezvény alkalmából a BME Villamosmérnöki és Informatikai Kara és a Kar Távközlési és Média-informatikai Tanszéke *Kozma László* emlékérmeket adott át.

A kitüntetéseket dr. Péceli Gábor rektor, dr. *Vajta László* dékán, és dr. *Henk Tamás*, a Távközlés és Média-informatikai Tanszék vezetője adta át dr. *Dömölki Bálint*nak, a hazai informatika fejlesztésében, valamint a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság Informatika-történeti fóruma elnökeként kifejtett értékes, szerteágazó tevékenységéért. *Sántáné-Tóth Edit* a számítástechnika oktatásának kezdetei Magyarországon című,

a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság Informatika-történeti Fóruma által kezdeményezett tanulmány színvonalas, lelkiismeretes megírásáért és szerkesztéséért kapott elismerést, dr. *Selényi Endre* pedig a hazai műszaki informatika oktatás kialakításában és fejlesztésében kifejtett több évtizedes magas színvonalú tevékenységéért részesült kitüntetésben.

Az elismerésekhez gratulálunk.

A Kozma-emlékermesek:
Dr. Dömölki Bálint, Sántáné-Tóth Edit, Dr. Selényi Endre

Verseny – futás

Május 4-én tizedik alkalommal került sor a „Játssz velünk informatikát!” vetélkedőre a Miskolci Egyetem Comenius Főiskolai Kar Reál Tudományok Intézetének szervezésében, ezúttal másodszor az Neumann János Számítógép-tudományi Társaság (NJSZT) anyagi támogatásával.

Az I. kategóriában 1–2. osztályos, a II. kategóriában 3–4. osztályos tanulók alkottak 2 fős csapatokat.

A feladatok összeállításában, a verseny lebonyolításában, az értékelésében az Informatika Intézeti Tanácsok oktatói és a gyakorló iskola informatikát tanító kollégái mellett fontos szerep jutott az informatika műveltségterület hallgatóinak, valamint az NJSZT B-A-Z megyei szervezetének.

A feladatok közt szerepeltek olyanok is, amelyek megoldásához Neumann János életéről, illetve munkás-

ságáról kellett adatgyűjtést végezni az interneten. Volt hasonló feladat az NJSZT-vel kapcsolatban is.

A vetélkedő szervezői törekedtek arra, hogy a játékos verseny végzetével sikerélményben gazdag, elégedett gyermekek távozzanak azzal az elhatározással, hogy a következő évben újabb ismeretekkel gyarapodva ismét jönnek.

Minden résztvevő tárgyjutalomban részesült, de legjobban annak az oklevélnek örültek, melyeken saját fényképüket fedezték fel, amint éppen az aznap délelőtti feladatok megoldásával „küzdenek”.

az egyik résztvevő csapat...

Játssz velünk informatikát!

Kisinformatikusok versenye
a Miskolci Egyetem Comenius Főiskolai Karán

Míg a gyermekek vetélkedtek, a felkészítő kísérő tanárok informatikai konferencián vettek részt, melynek előadói a Miskolci Egyetem Reál Tudományok Intézetének oktatói voltak.

A konferencia programja volt:

Siposné Majtényi Andrea főiskolai adjunktus: **Képességek, kompetenciák**

Wiersumné Dr. Gyöngyösi Erika főiskolai tanársegéd: **A játék szerepe a matematika oktatásban**

Stókáné Palkó Mária főiskolai docens: **Versenyfeladatok**

Dr. Nagy György főiskolai docens: **Multimédiás oktatóprogramok a természetismeret oktatásában**

Livják Emília főiskolai adjunktus: **Számítógép és sport**

Dr. Stóka György egyetemi docens: **Pedagógiai mérések-értékelések informatikai támogatással**

Eredmények

I. kategória

	Név		Iskola	Felkészítő tanár
1.	Bodnár Ákos Livják Áron	1. o. 1. o.	ME Árvay József Gyakorló Általános Iskola, Sárospatak	Sasiné Kántor Katalin
2.	Kövér Ákos Molnár Dániel	2. o. 2. o.	Kazinczy Ferenc Általános Iskola, Sátoraljaújhely	Kozmáné Dudás Éva
3.	Mazin Eszter Dakos Adrienn	2. o. 2. o.	ÁMK Általános Iskola, Karcsa	Balogh Sándorné
3.	Baráth Benedek Hunyadi Bence	2. o. 2. o.	ME Árvay József Gyakorló Általános Iskola, Sárospatak	Sasiné Kántor Katalin

II. kategória

1.	Mikola Györgyi Sándor Bence	4. o. 4. o.	Tiszalúci ÁMK, Tiszalúc	Fink Tamás
1.	Andrássy Levente Gönczy Márk	4. o. 4. o.	ME Árvay József Gyakorló Általános Iskola, Sárospatak	Sasiné Kántor Katalin
2.	Novák Dániel Szemkó Balázs	4. o. 4. o.	Sárospataki Ref. Kollégium és Gimn. Ált. Isk. és Diákotthona	Kállainé Sóstói Edina
3.	Ferkovics Réka Feké Szilvia	4. o. 4. o.	Molnár Mózes ÁMK, Bodroghalom	Kiss Jánosné
3.	Ducsai Gergely Szabó Ákos	4. o. 4.o.	Jókai Mór Tagintézmény, Sátoraljaújhely	Nyitrai Tóth Anikó

Vigh György

LOGO OSZTV

2010/11

A LOGO OSZTV 1998 óta létezik, a résztvevő iskolák számának változását mutatja, az 1. ábra mutatja

Az idei létszámok: 3–4. osztály: 579 fő; 5–6. osztály: 963 fő; 7–8. osztály: 645 fő; 9–10. osztály: 228 fő.

A Logo versenyen résztvevő iskolák döntő többsége általános iskola, vagy hat- illetve nyolcosztályos gimnázium, a versenyzők 90 %-a 3–8. osztályos tanuló. (A maradék 10 százalék gimnáziumba jár.) Emiatt az alábbi statisztika elsősorban az általános iskolai informatika oktatást, tehetséggondozást minősíti.

Magyarországon az iskolák száma 5000 feletti, ezeknek 5 %-a sem vesz részt rendszeresen a Logo versenyen, ami eléggé elszomorító arány.

Ez a lényegében stabil versenyző-kör azonban igen nagy területi egyenetlenségeket takar. Az elmúlt öt év nevező iskoláinak számát megyénként a lap alján mutatjuk meg.

Amit a táblázatból láthatunk: a Budapest utáni hat megye kiemelkedő az informatika oktatásában. Ha a lakosságarányokat is megvizsgáljuk, akkor Heves és Zala megye helye igen előkelő.

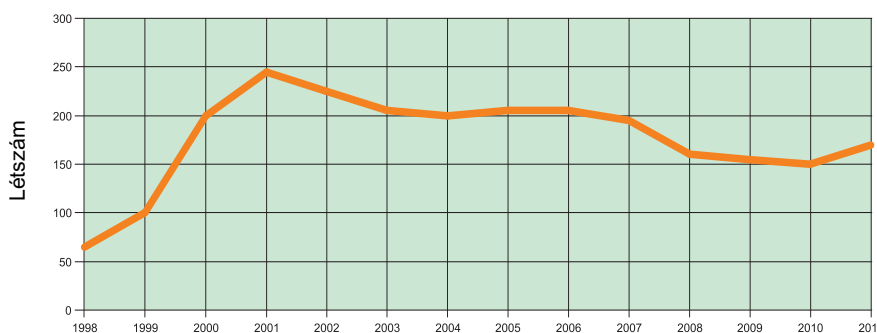
Fontos tapasztalat, hogy a versenyen indulók számának, illetve azon versenyen való eredményességnek semmi köze a megyék gazdasági fejlettségéhez.

Mindegyik kategória résztvevő számára, illetve döntősei számára is jellemző, hogy Budapest kb. 20%-os arányt képvisel, ami az iskolarendszerbeli súlyához képest nagyon alacsony.

Ugyancsak megfigyelhető, hogy az informatika oktatására sokat adó kisebb városok (pl. Sárospatak, Szentendre, Tata, Gyöngyös, Kisújszállás, Vác, Lenti) jóval többet teljesítenek,

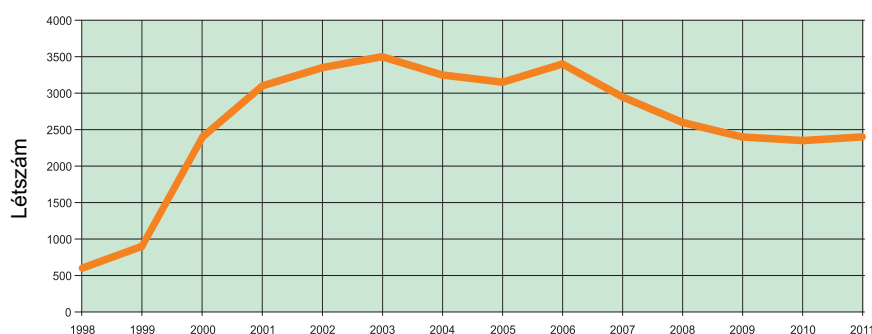
1. ábra

Logo OSZTV iskolák száma

2. ábra

Logo OSZTV résztvevők száma

A versenyzők száma az elmúlt 600-ról 3400-ra nőtt, majd lassú csökkenés után 2500 fő körül stabilizálódott:

mint a náluk időnként többször nagyobb lakosságszámú nagyvárosok.

Az idei verseny jellemzője az egyenletesség volt, a döntő mezőnye a lehetséges pontszám-tartományban széthúzódott. Ennek oka a feladatok sokfélesége, illetve bizonyos új ismeretek megjelenése a döntő feladatkörében (rekurzio).

A Nemes Tihamér versennyel szemben itt már a döntőben kb. húsz százalékos a lányok aránya.

A 2. korcsoport a verseny legnépesebb kategóriája, mind az indulók számát, mind a döntőbe jutók számát és tudását tekintve. Idén a tavalyinál nehezebb döntőt rendeztünk, ami a pontszámok nagyobb szóródását eredményezte. Ebben a korcsoportban jelentős volt a vidéki iskolák túl-

súlya és közöttük is jelentős számú kistélepülés volt (Levelek, Bábolna, Buj, Fegyvernek, Bata, Kecel). Kiemelkedő néhány kisváros döntőbe jutási aránya is: az első öt között van Kisújszállás, Nagyatád és Lenti.

Mindez arra utal, hogy ahol van színvonalas – a tanulók korosztályának megfelelő – oktatás, ott nagyon szép eredményeket lehet elérni; és ehhez csupán lelkes tanárra és az iskolavezetés megfelelő támogatására van szükség.

A 4. korcsoport az, amelynél már a Logo tanulása nem jellemző, néhány éve mégis elindítottuk ezt a kategóriát az iskolák igényei alapján. Arányában természetesen jóval kisebb a másik három kategóriánál, de aki részben marad a Logo nyelv használatánál, annak színvonalas versenylehetőséget biztosít. Nehézsége, a feladatai megoldásához szükséges tudás összemérhető a Nemes Tihamér OKSZTV-vel.

Jellemző emiatt, hogy a döntősök jelentős része mindkét versenyen döntős lett. Ebben a korcsoportban lett a legszorosabb a verseny, ezért jövőre itt a feladatokat nehezebbé kell tenni.

Megye	2004	2005	2006	2007	2008
Budapest	39	43	37	36	35
Pest	19	17	14	11	11
Borsod-Abaúj-Zemplén	17	18	16	17	8
Győr-Moson-Sopron	14	13	11	14	12
Zala	11	13	12	15	9
Hajdú-Bihar	10	14	13	9	10
Heves	10	10	7	6	6

Nemes Tihamér OKSZTV

A Nemes Tihamér OKSZTV 1985 óta létezik. A versenyen részt vevő iskolák döntő többsége középiskola, a versenyzők 90 százaléka 9–12. osztályos tanuló. (A maradék 10 % jelentős része is 6-, ill. 8-osztályos gimnáziumba jár.) Ezért az alábbiak elsősorban a középiskolai informatika oktatást, tehetséggondozást minősítik.

Hazánkban a középiskolák száma 1000 feletti, ezeknek körülbelül negyede vesz részt rendszeresen a versenyen, ami jelentős szám. A részt vevő iskolák száma hosszú időn keresztül 300 és 400 között váltakozott. A Nemes Tihamér OKSZTV-n a 2010/2011-es tanévben az első fordulóban 3872 tanuló vett részt mintegy 300 iskolából, közülük 911-en határon túli magyarok. A második, regionális fordulót az ország 30 városában rendeztük 854 tanulóval. míg az országos döntőn 136 tanuló vett részt.

Programozás kategória

I. korcsoport végeredménye:

1. **Alexy Marcell** Juhász Gyula Ált. Isk., Vác; 92
1. **Weisz Ambrus** Fazekas Mihály Gimn., Budapest; 92
3. **Leitereg Miklós** Veres Péter Gimnázium, Budapest; 90

II. korcsoport végeredménye:

1. **Szabó Attila** Leőwey Klára Gimnázium, Pécs; 96
2. **Weisz Gellért** Fazekas Mihály Gimnázium, Budapest; 94
3. **Nagy Róbert** Fazekas Mihály Gimnázium, Budapest; 91
3. **Barta János** Madách Imre Gimn., Salgótarján; 91

Alkalmazás kategória

1. **Bögös Ádám** Neumann J. Középiskola, Eger; 185
2. **Baráz-Csongor Dömötör** Neumann J. Középiskola, Eger; 184
3. **Egyed Bálint** Zrínyi M. Gimn. Zalaegerszeg; 180
3. **Szabó Attila** Leőwey Gimn., Pécs; 180

Megye	2004	2005	2006	2007	2008
Budapest	61	59	62	46	56
Pest	18	21	17	19	17
Hajdú-Bihar	14	14	13	14	14
Borsod-Abaúj-Zemplén	21	13	14	13	15
Győr-Moson-Sopron	17	19	19	15	14

Megye	2006	2007	2008
Budapest	79	87	93
Pest	22	26	26
Hajdú-Bihar	23	25	25
Bács Kiskun	27	23	23
Győr-M.-S.	7	20	20

Résztvevők köre

Amit a fenti táblázatból láthatunk: a Budapest utáni négy megye kiemelkedő az informatika oktatásában. Ám, ha a lakosságarányokat is megvizsgáljuk, akkor Budapest is csak a középmezőny alján helyezkedik el, ha pedig az iskolák számát, akkor bizony a gyenge kategóriába sorolható.

Ugyanez az alkalmazói kategóriában még inkább vidéki túlsúlyt mutat, már több éve – egri fölényvel:

Az I. korcsoport egyik győztesét külön is ki kell emelni, Alexy Marcell a sok 8. osztályos tanuló között 5. osztályosként végzett az első helyen.

A verseny a II. korcsoportban is kiegyensúlyozott volt, azonos pontszámot nagyon kevesen értek el, így holtversenyt minimális számú helyen kellett hirdetni. Ennek oka, hogy a középiskolai felkészítés e korosztályban már alaposabb, a tanulók tudása az ismeretek körében egysegebb.

Jellemző volt e korcsoportra a vidéki – elsősorban megyeszékhelyekről vagy nagyobb városokból jött – tanulók túlsúlya (Debrecen, Eger, Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Szeged). A döntőbe nagyrészt ugyanazokból az iskolákból jutottak be tanulók, mint a korábbi években, ami a közoktatás ilyen szempontú stabilitására utal.

Kiemelendő, hogy az alkalmazói kategóriában és a programozás kategória 1. korcsoportjában jelentős számban megjelentek a lányok is.

A verseny legeredményesebb diákjai közül kerünek ki évről évre a nemzetközi diákolimpiák magyar csapatai.

Szabó László

A Nemzetközi Informatikai Diákolimpiák története

1987-ben Bulgáriában nemzetközi informatikai versenyt rendeztek, elsősorban közép- és kelet-európai országok (köztük hazánk) részvételével. Itt vetődött fel az, hogy ideje lenne informatikából is diákolimpiát rendezni. A versenyt 1988-ban újra megtartották, ezúttal Várnában.

A felvetés alapján, az UNESCO és az IFIP elvi támogatásával a matematikai, a fizikai és a kémiai diákolimpiákhoz hasonlóan 1989 óta évente megrendezik a Nemzetközi Informatikai Diákolimpiát (IOI) is.

1992-től az IOI már valódi világverseny volt: mind az öt földrész és 1991-hez képest kétszer annyi ország képviseltette magát.

Magyarországot – versenyzőinek kiemelkedő szereplése révén – már 1991-ben felkérték, hogy vállalja el az IOI'96 megrendezését. Az NJSZT elnöksége és országos versenybizottsága 1996-ot különösen alkalmasnak tartotta az IOI magyarországi megrendezésére, tekintettel a magyar állam alapításának évfordulós ünnepségeire. A felkérést a nemzetközi versenybizottság 1992-ben megismételte, ugyanakkor más országok – pl. Dél-Afrika, Korea – is közölték, hogy vállalkoznának az IOI'96 megtartására.

IOI-t rendezni időközben megtiszteltetéssé vált.

A Művelődési és Közoktatási-, valamint nagyrészt a Munkaügyi Minisztérium, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság és az MTA elvi támogatását megszerezve, az NJSZT 1993-ban az argentinai diákolimpián bejelentette, hogy vállalja az IOI'96 megszervezését. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság több pályázó ország előtt nekünk adta a rendezés jogát.

Zs. L.

IT az oktatásban

Informatika az iskolákban – önértékeléssel

Napjainkban egyre több és korszerűbb IKT-eszköz és szabad szoftver kerül az iskolákba. Vajon hogyan használják az iskolák az IKT-t? Hogyan látják az iskolák az informatika alkalmazása szempontjából a saját helyzetüket?

eLEMÉR, azaz az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet kutatásának kulcsfigurája éppen névnapján, február 28-án készített pillanatfelvételt a hazai általános és középiskolák IKT-használatáról. A TÁMOP 3.1.1 „21. századi közoktatás-fejlesztés, koordináció” kiemelt projektje „IKT és iskolafejlesztés” 6.7.1. elemi projektjének keretében az intézet kutatói egy olyan komplex, online mérő-eszközt dolgoztak ki, amellyel az iskolák rendszeresen, minden tanévben felmérhetik, hogyan állnak az informatikai eszközök és lehetőségek alkalmazásával a tanulás, a tanítás, a szervezeti működés és az infrastruktúra terén. Az OFI honlapján (<http://ikt.ofi.hu>) az „Önértékelő keretrendszer” linken elérhető mérő-eszköz a helyzetfelmérést és a stratégiai tervezést egyaránt támogatja.

Mindez azt jelenti, hogy az interneten az iskola OM-kódjával történő regisztráció után egy olyan kérdőívhez jutunk, amely négy területen érdeklődik az iskola IKT-használatáról. Az első terület a tanuló és a tanulás helyzetét vizsgálja: a tanulók kreatív eszközhasználatát, illetve az iskolavezetés szerepét a tanulók digitális kompetenciájának fejlesztésében. A tanítást vizsgáló terület a pedagógusok IKT-eszközökkel való munkálkodását figyeli: felkészültségüket, a tantárgyukhoz illő digitális pedagógiai módszerek használatát. A harmadik terület kérdései a szervezeti működést tudakolják, a vezetés szerepét az IKT-val kapcsolatos

tervezésekben és ezek megvalósításában. Természetesen a jó gyakorlat megvalósulásának elengedhetetlen feltétele a megfelelő, korszerű infrastruktúra is: ezt méri meg a negyedik részterület.

eLEMÉR összesen 91, csupa pozitív, előremutató állítást fogalmazott meg annak érdekében, hogy ösztönözze a továbblépést, a fejlesztést. Mintaként néhány kiragadott megállapítás:

- ◆ A tanulók rendszeresen oldanak meg különböző tantárgyakból olyan házi feladatokat, amelyek IKT-eszközök használatát igénylik.
- ◆ A tantestület használja az IKT-t digitális tananyagok készítésére, szerkesztésére, megosztására.
- ◆ A vezetés biztosítja, hogy a tanulók a tanórákon kívüli időben is használhassák az iskola IKT-eszközeit, ha erre a digitális szakadék áthidalásához szükség van.
- ◆ A tananyagokat, az órarendet, tájékoztatókat, az IKT-eszközökkel adminisztrált jelenléteket, hiányzást, eredményeket otthonról is elérik a tanárok, a diákok és a szülők is.
- ◆ Az internethez való hozzáférés az iskola egész területén biztosított.

Az iskoláknak el kellett dönteniük, hogy az állítások jellemzők-e az iskola esetében, és ha igen, akkor milyen mértékig érvényesülnek. Négy szint között lehet választani: (1) nem megoldott, (2) még nem teljesen megoldott, (3) majdnem teljesen megoldott és (4) teljes mértékben megoldott, így 1,0 és 4,0 közti átlagértékeket kaptunk. Nem reprezentatív mintával dolgoztunk, hanem minden iskolát megkerestünk e-mailben. Felhívásunkra az iskolák önkéntes alapon vettek részt az önértékelő mérésben. 753 regisztrált iskola közül 100%-osan 367 intézmény töltötte ki a kérdőívet, így az ő ada-

taikat elemezhettük. Közülük 258 általános iskola válaszolt az összes hazai településtípust képviselve, a régiókat tekintve Közép-Magyarország dominált. A mérés nem mutatott jelentős különbséget a településtípusok, illetve az egyes régiók eredményei között.

Mit tapasztalt eLEMÉR?

Az összesített országos átlag 2,54 lett. Ez azt jelenti, hogy iskoláink alkalmazzák az IKT-t, ez a kategória a válaszadó iskolák 52%-ára jellemző. Az egyes részterületeket tekintve a tanulás átlaga 2,46, a tanításé 2,58, a szervezeti működésé 2,41 és az infrastruktúráé 2,72. A leggyengébb eredményt mutató iskola átlaga 1,17, (dicséretes, hogy belevágtak az önértékelésbe!), míg a legjobbba 3,87. Tizenkét iskola élenjáró, azaz elérte a negyedik, az IKT segítségével történő átalakulás szintjét (3,3%). Velük interjút is készítettünk jó példák megismerésére. A legjobb eredményeket az Infrastruktúra részterület produkálta: az ingyenesen letölthető, illetve a Tiszta szoftver-akcióban hozzáférhető programoknak köszönhetően az iskolákban használt szoftverek jogtiszták (3,79-es átlag), az iskolák informatikai rendszere biztonságos. Az internet nagyon sok helyen az iskola egész területén elérhető. Az iskolavezetés támogatja és ösztönzi az IKT-használatot; értékeli, hogy az iskola céljainak megfelel-e az infrastruktúra, biztosítja a feltételeket, megszervezi a szükséges továbbképzéseket. Ezek az állítások kapták a maximális pontszámokat, az eszközfeltételek tehát a válaszoló iskolák erősségeit jelentik. Öröndötes, hogy a pedagógusok tisztában vannak a szellemi tulajdon fogalmával (3,22) és a digitális források felhasználásának szabályaival; a tanulók pedig szívesen tanulnak úgy, hogy digitális eszközöket is kell vagy lehet használniuk (3,15).

A gyengeségeket vizsgálva megállapítható, hogy hiába adott és megfelelő sok helyütt az eszközháttér, a mindennapi IKT-használat még sok hiányosságot hordoz. A leggyengébb válaszokat (2,0 körüli és alatti átlaggal) a virtuális tanulási környezet állí-

tásai kapták. Hiányzik a bárhonnan, akár távolról is elérhető webes megoldású környezet, a belső hálózat, az intranet, és kevés iskola büszkélkedhet az elektronikus napló használatával (1,51), ez még az élenjárók esetében sem általános. Bár az iskolának van működő honlapja letölthető dokumentumokkal, ám a digitálisan tárolt adatokat otthonról még nem érik el a tanárok, diákok vagy szülők (pl. tananyag, órarend, aktuális tájékoztatók, jelenlét). Nem népszerűek még, alig működnek belső levelezőlisták, levelezési csoportok. A tanulók fejlődését a pedagógusok nem

követik digitális megoldásokkal (értékelés, on-line tesztek, tanulói portfólió), a tanulók pedig nem használják önállóan és tudatosan az IKT-t arra, hogy iskolán kívül szerzett tudásuk is megjelenjen egy-egy feladat megoldásában. Kiderült, hogy a tanulók nem kapnak elég gyakran olyan feladatokat, amelyek a digitális kompetencia fejlesztését segítenék. A házi feladatokban még kevésbé jelenik meg az IKT-használat kívánalma és lehetősége (2,19), mint a tanórákon (2,35). Így nem csoda, hogy a források megbízhatóságának megítélésében a tanulók járatlanok (2,23), és

a forrásfelhasználás szabályainak ismerete sem jellemző (2,15).

eLEMÉR honlapján konkrét ötleteket ad a továbblépéshez az egyes részterületekhez illeszkedve. Egyúttal előkészíti azt az akkreditációs rendszert, amelyben a legjobb szintet elérő iskolák külső szakértő segítségével validálhatják önértékelési eredményüket, és így pályázhatnak majd az Innovatív iskola cím ezüst- és arany fokozatára. Ezzel – az iskolákhoz hasonlóan – az IKT-ban élenjáró iskolák hazai hálózata jönne létre.

Körösné dr. Mikis Márta

Logo „jószolgálati út” Kárpátaljára

A Microworld Logo szakmai közösség tagjai immár negyedszer utaztak a határokon túlra, hogy a Logo-pedagógiát és a Logo programozási lehetőségeket bemutassák a határon túli pedagógusoknak és diákoknak.

Az első utunk Szlovákiába, a második és harmadik Erdélybe, most a negyedik pedig Kárpátaljára vezetett, ahol a Máltai Szeretetszolgálat munkatársai: *Makuk János*, *Mező Dianna*, és *Buzás Péter* biztosították számunkra a fogadó oktatási intézményeket és szervezték meg a pedagógusok és diákok részvételét.

A szülői háttér

Az NJSZT-t a Microworld Logo szakmai közösségének munkatársai, *dr. Farkas Károly* elnök, *Oláh Anna* és jómagam képviseltük.

Bemutatóinkon az elmélet helyett általában a gyakorlati foglalkozásokra helyezzük a hangsúlyt, hiszen ezzel a programmal nem annyira a pedagógus-

sok, hanem inkább a diákok kíváncsiságát elégítjük ki elsősorban. Ha a pedagógusoknak szól a bemutató – ezzel szoktuk a tanfolyamot kezdeni – akkor a bevezető előadás a Logo pedagógiáról szól: *Seymour Papert* pedagógiai gondolatairól, a tehetséggondozásról, valamint a gyermeki gondolkodásnak a Logo programozással való fejlesztéséről. Ezt követően kezdődik el a gyakorlati bemutató, amelyen a hallgatóság már aktívan részt vesz.

Ennek a foglalkozásnak *Farkas Károly* az utánozhatatlan mestere, aki nagy hozzáértéssel vezeti be a hallgatókat a Logo programozás rejtelseibe.

A pedagógusok után a gyerekek következnek, általában alsó tagozatosok vagy óvodások. A gyerekeknek elég egy bemutató, innentől kezdve még azok is, akik először láttak számítógépet, maguktól rájönnek a Logo programozás még be sem mutatott titkaira is és tele teszik a képernyőt fantáziájuk tarka világával. Élvezet nézni, amint egyikük rájön valamire, rögtön megmutatja szomszédjának, aki tovább adja az információt, majd néhány perc múlva a felfedezés azonnal megjelenik minden képernyőn.

Beregszászban a tanárok a Kossuth Lajos Általános Iskola és Gimnáziumban hallgatták az előadást, majd előbb az alsó tagozatos diákok, utánuk a felsősök következtek.

A gyerekeket a Logo programozásban két dolog lelkesíti a leginkább. Az egyik, hogy viszonylag rövid idő alatt meg lehet tanulni az alapokat, amivel már egészen elfogadható történeteket (programokat) tudnak a képernyőre

varázsolni. A másik, hogy az alapismeretek birtokában a gyerekek képesek a Logo újabb lehetőségeit önmaguktól is kitalálni.

Az iskola után a következő előadás óvopedagógusoknak szólt, a Mese óvodában, ugyanis – *Papert* nyomán – meggyőződésünk, hogy a Logo-val való tanítást nem lehet elég korán kezdeni. Egyébként titkos tervem, hogy a Neumann-versenyt kiterjesztem az óvodás korosztályra is. Itt is népszerűsítettem a versenyt, mivel Kárpátaljáról eddig nem volt még résztvevőnk. Most megígérték, hogy ezentúl lesz.

Jószolgálati körútunkat a Máltai Szeretetszolgálat teleházában fejeztük be, ahová a helyiek a Logo iránt érdeklődő beregszásziakat hívták meg. A résztvevők hamarosan rabjai lettek a Logo-varázsnak. Többen már túl voltak az ECDL ismeretek elsajátításán, de hamarosan azt is észrevették, hogy kollégáim közreműködésével programozni is tudnak.

Látogatásunk utolsó napján gyönyörű kirándulást tettünk a Vereckei hágón épített emlékműhöz és a munkácsi várhoz.

Összefoglalva eddigi tapasztalataimat, azt látom, hogy a határon túli iskolák bajban vannak, informatikából mit is tanítsanak. Nem biztos, hogy a Logo megoldás, de egy lehetőség arra, hogy a tanulók majdnem játékos formában kerüljenek közelebb a számítógépek használatához.

Ez a célunk, és talán ez sem kevés.

Kovács Győző

2011 áprilisában, 99 éves korában elhunyt

Neumann Miklós Ágost,

Neumann János legfiatalabb fivére,
aki Amerikában
a Nicholas A. von Neumann
nevet vette fel.

Azt hiszem, Miklóssal jó barátok voltunk.

1983 táján találkoztunk először, amikor Dénes Gábor filmrendező a magyar Neumann-filmet forgatta. Ennek volt Miklós a főszereplője.

Miklós ugyan a számítástechnikában semmit sem alkotott, de az informatika tudománya mégis sokat köszönhet neki: általa sikerült megismernünk bátyja életének addig feltáratlan részleteit, a gyermekkorát.

Van vele kapcsolatban még néhány személyes élményem.

Az egyik, hogy az ő segítségével sikerült Neumann János sírját megtalálnom. Számomra szomorúan érdekes volt, hogy senki sem tudta megmondani, hol temették el őt, a második feleségét, Dán Klárát és édesanyját.

Amerikában ugyanis nincs halotti kultusz. Vannak egyesületek, amelyek a sírok gondozását vállalják. Neumann Jánosét például az Amerikai Légio, mivel emlékét leginkább a hadsereg őrzi. A Légio a Hálaadás Napján egy amerikai zász-

lót tűz a sírköve mellé, illetve levágja a fűvet a sír környékén.

Miklós sem emlékezett, hogy hol temették el a testvérét. Úgy gondoltam, hogy Princetonban.

1996 telén feleségemmel jártunk Amerikában, s rászántunk vagy két napot, hogy minden princetoni temetőt bejárjunk, hátha megtaláljuk a sírt. A havon csak a mi lépteink nyoma látszott, de a sírt nem találtuk meg. Aztán Miklós üzenetet küldött, hogy megtalálta a feljegyzését: János sírja egy olyan temetőben van, amit már nem használnak. Megadta a sír koordinátáit is. Meg is találtam. Azt a szalmakoszorút tettem rá, amit éppen harmadszor vittem magammal Amerikába. 2003-ban a Neumann centenárium alkalmával már a new-yorki konzulátussal és az IHM-mel együtt koszorúztunk, és az NJSZT és a IHM nevében Neumann-emléktáblát helyeztünk el az IAS mai óvodájának a falán. Ebben az épületben született meg ugyanis Neumann János IAS számítógépe.

A Neumann centenárium évében a kormány és a nagykövetség elhatározta, hogy emlékünnepséget rendez Neumann János tiszteletére. Ennek a díszvendége és egyik előadója Neumann Miklós lesz.

Miután Miklós nehezen mozdult ki a házából, ezért a meghívást lemondta. Én felajánlottam, hogy elviszem őt Washingtonba. Felhívtam, nekem is azt mondta: Értsd meg, nem jövök! Én meg azt válaszoltam: Jönnöd kell! Az ünnepség hajnalán

beültem a kocsimba, és még délelőtt megérkeztem Miklós házához Philadelphiaiába, ahol ismét kijelentette: nem jön. Én erre nem mondtam semmit, csak bementem a szobába, leültem egy karosszékre, s jól elterpeszkedtem. Miklós csak nézett.

Gondoltam, némi magyarázattal tartozom, ezért ezt mondtam: Miklós kám! Én addig ülök itt, ha kell holnapig, amíg el nem indulunk Washingtonba.

Miklós még ült velem egy darabig, majd szóltanul felállt, vette a kis bőröndjét és beült az autóba. Igaz, közben többször is elmondta: Nagyon utálok az erőszakos embereket... amely véleményében én is élénken osztoztam.

Miklósnak a beszédével – amivel remekelt, ugyanis rengeteg gyermekkorai anekdotát elmondott – igen nagy sikere volt. A végén Csepeli György korábbi miniszterhelyettes és Simonyi András nagykövet még egy kitüntetést is átadott Miklósnak. Talán életében az utolsót.

Hazafelé Philadelphiába körülbelül az út feléig egyikünk sem szólalt meg. Tele voltunk a nap élményeivel. Úgy Aberdeen körül Miklós megszólalt. Valami ilyesmit mondott: Szerinted meg lehet köszönni valakinek élete legnagyobb élményét?

Bocsássa meg nekem a világ, de a kérdésre nem válaszoltam.

Beírtam magamnak egy piros pontot.

Kovács Győző

Nyári vegyes

Írásban az eszmék rendezettségét fontosabb a mondatok csiszoltságánál.

Barbilian, D.

Egy ízben valaki azt kérdezte Barbiliántól, hogyan volt képes egyidejűleg matematikával és költészettel is foglalkozni, mire ő így válaszolt:

Matematikus ars poetica

[...] „A matematika majdnem ugyanazokat a szellemi erőket állítja sorompóba, mint amelyeket a költészet és a művészet is megkíván.”

Kirchhoff egyes művei rendkívül szépek. Szépség? — hallom a kérdést. Nem menekülnek-e onnan a gráciák, ahol integrálok nyújtogatják nyakukat? Szép lehet az, aminek a legcse-

kélyebb feldíszítéséhez sincs ideje a szerzőnek? De igen, éppen ezzel az egyszerűséggel minden szó, betű, vessző nélkülözhetetlenségével kerül az összes művész közül a matematikus legközelebb a világok alkotójához; mindezek olyan fenséget kölcsönöznek neki, amelyhez hasonlót legfeljebb a szimfonikus zenében találunk. Már Püthagorasz követői is

felfedezték a legszubjektívebb és legobjektívebb művészetnek ezt a hasonlóságát. Az ellentétek vonzzák egymást. S emellett milyen kifejező-képessége, milyen jellegzetessége van a matematikának. Mint ahogy a zenészek már az első ütemnél felismerik Mozart, Beethoven, Schubert zenéjét ugyanúgy a matematikusok is néhány oldal után már ráismernek Cauchyra, Gaussra, Jacobira.

Boltzmann, L. E.

Egy matematikai elméletet – mint egyébként minden más dolgot –, könnyebb felfogni, mint elmagyarázni a szépségét.

Cayley, A.

Lagrange-ról azt mondják, hogy nem volt érzéketlen a zene varázsa iránt. Valóban, összefüveteken semmi se botránkoztatja meg annyira, mintha valakik csevegésükkel zavarták a közös zenehallgatást. Egy ilyen alkalommal mondta el nekem, hogy miként vélekedik a zenéről: „Szerelem, mert elszigetel a környezetemtől; az első három ütem meghallgatása után a negyediknél már semmit sem látok, átengedem magam gondolataimnak, s több nehéz problémát ilyen állapotban sikerült megoldanom.

Delambre, J.-B.

Azt hiszem, hogy minden fizikus közül Schrödinger hasonlított hozzám leginkább. Könnyebben egyetértettem vele, mint bárki mással. Azt hiszem azért, mert mindkettőnkben elevenen élt a matematikai szépség szeretete, s igen nagy mértékben ez határozta meg munkánkat.

Valóságos hitkérdésnek tekintettük, hogy a természet alapvető törvényeit leíró egyenletekben nagy matematikai szépségnek kell rejtőznie.

Ha tetszik, ez volt a vallásunk. Nagyon hasznos vallás volt ez, sok sikerünk alapján tekinthető.

Dirac, P. A. M.

A matematikai tehetség éppúgy, mint a zenei – amelyek gyakran együtt járnak – már zseni fiatal korban megnyilvánul. Erre egyrésztől Pascal, másrésztől Mozart az ismert példa.

Hány olyan művelt ember van, akik nem bocsátanak meg maguknak, ha egy zongora vagy hegedűművészről

nem tudnának minden érdemlegest, de akinek sejtelmük sincs egy Gauss vagy egy Faraday nagyságáról.

Dubois-Reymond, E.

A képzelőtehetség fontosabb, mint az ismeret. Matematikai szépről éppen úgy beszélhetünk mint esztétikai szépről.

Van matematikai ízlés is amely a kutatások kezdetekor segít felfedni, hogy ezek eredményre vezetnek-e vagy sem; a vizsgálódásokat megfelelő mederbe tereli.

Einstein, A.

A legtöbb embernek van némi elképzelése a matematikáról éppúgy, mint ahogy a legtöbb ember élvezettel képes hallgatni kellemes dallamokat; és valószínűleg többen érdeklődnek igazán a matematika iránt, mint a zene iránt.

A matematikus – miként a festő és a költő – mintákat alkot. Ha ezek időtállóak annak az oka, hogy gondolatokból állanak.

A matematikusok mintáinak, miként a festő és a költő mintáinak szépeknek kell lenniük. A gondolatoknak, miként a színeknek vagy a szavaknak, harmonikusan kell egymáshoz illeszkedniük. A szépség az első kritérium: a csúnya matematikának nincs tartós helye a világban.

Hardy, G. H.

A pályatársak vagy a nagyközönség egy tudományos művet vagy egy művészi alkotást a haszna vagy a tanulsága, illetve az általa szerzett öröm nagyságával mérnek. A szerző inkább arra hajlik, hogy a befektetett munkával értékelje alkotását. Ez a két fajta értékelés csak ritkán esik egybe.

Helmholtz, H

Helmholtz egy alkalommal a maga tréfás módján így válaszolt egy barátjának, aki Bayreuth iránti lelkesedésével felbosszantotta: „Látod, ha jól kihallgattam volna magamat egy Parsifal vagy Trisztán előadásán még egyszer olyan jól sikerült volna nekem megoldani ezt a differenciálegyenletet.”

A terjengősség épp annyira lehet homályos, mint a tömörség.

Kepler, J.

A zene a szépművészetek legszebbike, a matematikát kivéve, amelyik a költészethez hasonlítható.

Kronecker, L.

Kronecker diákkorában nemcsak matematikából jeleskedett, de sokra becsülte és szép eredményeket mutatott fel a humán tárgyakból is. Ezt a széleskörű érdeklődését felnőtt korában nemcsak hogy megtartotta, de ki is terjesztene a festészetre, szobrászatra és a zenére is. Berlini háza muzikusok – köztük Felix Mendelssohn – állandó találkozóhelye volt.

A fizika nem azért matematikai természetű, mert olyan sokat tudunk a fizikai világról, hanem azért, mert olyan keveset: csak matematikai sajátosságait fedezhetjük fel.

Bertrand Russell

A matematika birodalmában egy sajátos szépség uralkodik, amely nem annyira a művészeti alkotások, mint inkább a természet szépségével rokon, s amely ugyanolyan hatással van azokra az értelmes emberekre, akik eljutottak megértéséhez, mint emez.

Kummer, E. E.

Mostanában nyugodtan és csendesen csak matematikával foglalkozom. Mivel senki se sürget és mivel inkább csak a magam örömeire dolgozom, mint kötelességből, úgy teszek, mint az építkező nagyurak: többször megcsinálok, szétbontok s újra megcsinálok valamit, addig, amíg meglehetősen elégedett nem leszek művemmel, ami nálam igazán ritkán esik meg. (levél D'Alembert-hez)

Lagrange, J.

A matematika, ha helyesen tekintjük nemcsak igaz, hanem fennkölt szépség is – hidegen és szigorúan szép, mint egy szobor. Olyan fenségesen tiszta és szigorú tökéletességre képes, mint a legnagyobb művészi alkotások.

Russel, B.

A zene az érzelem matematikája, a matematika az értelem zenéje.

Sylvester, J. J.

Ponticulus Hungaricus III. évf. 11. sz.

Haar Alfréd legnagyobb eredményei közé tartozik a később róla elnevezett mérték fogalma. Eleinte azonban, Neumann megpróbálta Haart elkedvetleníteni, azzal, hogy érzése szerint ilyen mérték nem létezhet. A következő verseike Haar eredményét ünnepli:

**„Neumann nem látott elég messzire,
Így elszalasztotta a kincset,
Amit Haar mértéknek hívnak.
Szegény Jancsi, nem ütötte meg a mértéket.”**

Móra Ferenc
Frédi

Nincs jogom azt mondani, hogy meghitt barátom volt Haar Alfréd. A névjegyét adta le nálam, közös vendéglői asztalnál darvadoztunk egyszer-kétszer, s néhányszor egymásba karoltunk az utcán – ennyi volt az egész külső összetartozandóságunk ebben az életben. Nem tudom, kit szeretett és mit szeretett, kiért lelkesedett és miért haragudott; még arról is csak hallomásból tudok, hogy ideges ember volt, és nagyon ki tudott jönni a sodrából. Én mindig csak mosolygósnak láttam – igaz, hogy a mosolygása valami megfoghatatlanul finom szomorúsággal volt beszegve, mint némelyik gloxinianak a piros bársonya fehér csíkkal. Virágban sok van ilyen, ezeket szokták bájosnak mondani, fél hozzájuk érni az ember, hogy a simogatással is kárt ne tegyen bennük: emberben, különösen férfiember kevés. A matematika szegedi professzora ilyen volt.

Valahol társaságban találkoztunk először, affajta idegen-összeszoktató vacsorán, amitől már reggeltől kezdve fázik az ember. Mindenki odaült, ahová akart, s mind a ketten az asztal végére igyekezvén, egymás mellé kerülünk.

Ej, de kedves arcú, csinos, tiszta fiú – örültem neki, s csodálkoztam rajta, hogy így elhúzódot az asszonyok elől. Ugyan nem is azon, hogy ő is a kopáron kötött ki, hanem hogy az asszonyok engedték menekülni.

A nevét természetesen nem értettem, de azzal se sokra mentem volna, ha megértem, mert azelőtt soha nem hallottam. Annyit tudtam, hogy

csupa egyetemi emberek ülnek az asztalnál, s úgy gondoltam, hogy a fiú tanársegéd lehet valamelyik fakultáson.

Az asztalon számovár zubogott, valahogy kimondtuk Dosztojevszkij nevét, s a szomszédom már idézte is A félkegyelműt.

– Most olvasod – kérdeztem egy kicsit meglepetve.

– Nem, most a Batualá-t olvasom – mosolygott.

Ezen nem csodálkoztam, mert én is akkoriban olvastam. Divat volt akkor ezt a néger regényt olvasni. Énszerintem nem nagyon indokolt divat. Banálisnak tartottam, és valami idézettel igazoltam magam. Ő kijavította az idézetet, és kiderült, hogy amit én öt sornak tudtam, az három oldal. Persze, ő franciában olvasta a regényt, én meg magyar fordításban.

Aztán Guido da Verona került szóba meg Jacobsen. Apuleius és Pontoppidan, s ő mindnyájáról úgy beszélt, mintha vacsora előtt tette volna le a kezéből, mint speciális stúdiumot. Most már aztán mégiscsak meg kellett tőle kérdeznem:

– Milyen szakos vagy te tulajdonképpen?

– Matematikus – nevette el magát.

Nekem minden imponál, amihez nem értek, de annyira semmi se, mint a matematika, mert ezen a téren nem ismerek nálam nagyobb antitalentumot. Úgy néztem a „fiú”-ra, mint Archimédészre, pedig még akkor nem is tudtam, hogy Haar Alfréd a neve, s hogy ennek a névnek a pétervári akadémián csakolyan becsülete van, mint a londonin. Csak annyit mondtam neki, hogy ő a második matematikus, aki engem ámulatba ejtett.

– Hát az első ki volt?

– Katona Dienes.

Azt mondta, nem ismeri. Nem hát, hiszen én se ismertem. Szegedi piarista volt, s innen-onnan száz eszten-deje lesz, hogy elaludt az Úrban.

– Akkor mivel ejtett ámulatba?

– Azzal, hogy ő volt a világon az egyetlen ember, akinek sikerült meghámoznia szöveget.

– Nem értem – szólt rám a Frédi gyerekszeme.

Nem is érthette, mert ez könyvtári tréfa volt, A matematikának egyik sokat hánytorgatott problémája a trisectio anguli, a szög három részre osztása, aminek én csak a nevét tu-

dom, de hogy a lényege micsoda, arról fogalmam sincs.

Dienes atya azt állította, hogy ő megoldotta a problémát, s írt is róla egy könyvet, aminek ezt a címet adta: A szög meghámozása, s ebből csinált a nyomda szöghámozás-t.

Ettől fogva aztán ha találkoztunk Frédivel, mindig „hámoztuk a szöveget”. Így hívtuk a beszélgetéseinket, amiknek színhelye rendszeren a pesti utca volt. Itthon Szegeden sohase értünk rá kibeszélgetni magunkat – inkább az én hibámból, mint az övéből, mert ő sohase sietett, hanem ha Pesten összeakadtunk, alig tudtunk megválni egymástól.

Ősztön volt-e, mi volt-e, de elég gyakran egymásba ütödtünk a körúton, anélkül hogy tudta volna egyikünk a másikról, hogy egy levegőt szívunk. Egyszer, két éve lehet, kegyetlen hideg decemberi estén találkoztam vele az Oktogonon. Én Buda felé igyekeztem, ő arról jött.

– Hát te mit csinálsz itt? – karoltam bele.

– Vártalak téged – ölelt meg. – Merre tartasz? Budára? Elkísérlek a hídig.

El is kísért, aztán én kísértem vissza az Oktogonig. Este tíztől éjfél után egyik kísértük egymást a molnárszemű csillagok alatt. Könyvekről, asszonyokról, politikáról, közös barátokról beszélgettünk. Pest már elaludt körülöttünk, a mi szavunk is elhalkult. Csodálatosan szikrázóak voltak azon az éjszakán a csillagok, még a Berenice haja nevű csillagcsoport apró csillagai is szétszórt ékkőhalmaz gyanánt villogtak.

– Ott vagy, Frédikém – mutattam föl az északi égre.

– Hogyhogy? – kapta föl a fejét.

– Haar der Berenice – tréfáltam vele —, én mondom neked, a csillagásznak?

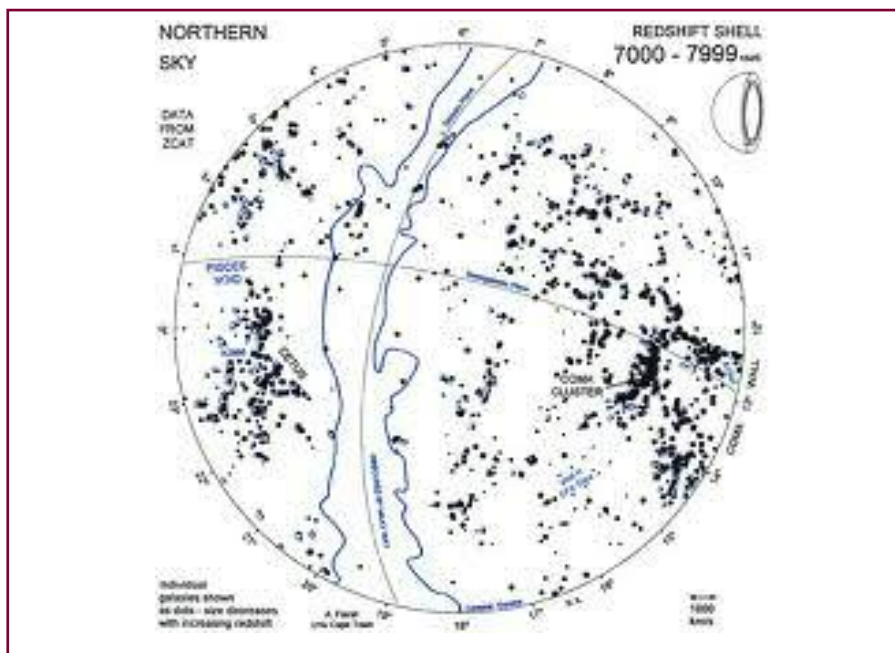
— Milyen furcsa – mondta komolyan.

— Mi a furcsa?

— Arra gondoltam, hogy van-e ott is emberi szenvedés. Most olvastam Sir James Jeans könyvét a világűr rejtélyeiről. The mysterious universe. A könyv egy fotográfiával kezdődik, amely a Berenice hajának ködfoltját mutatja, a Mount Wilson két és fél méteres nyílású távcsövével felvéve.

– És mit gondol Sir James Jeans?

– Azt mondja, a világűrben az élet céltalan véletlen.

– És mit gondolsz te, Frédi?
A válasza tréfás volt, de a hangja nem.

– Majd csak a helyszínen tudom meg. De ha megtudom, hírül adom neked, Ferikém.

... Megtudja-e, nem-e, hírül adhatja-e, nem-e, ki annak a megmondhatója? De én soha azon az úton végig nem megyek többet úgy, se a Berenice hajára nem nézek anélkül, hogy az oldalamon ne érezném Frédit, aki óriásként járt a számok rejtélyei közt, és egy fiú mosolyával szenvedett az emberek között.

Ponticulus XIV. évf. 7–8. sz.

„Berenice haja” csillagkép az északi égbolton

A következő szövegek kiragadott részek Mikszáth Kálmán: *Cikkek és karcolatok* című, 1878-ban megjelent írásából.

Népies észjárás a tudományban

Mondhatnám humornak és bizvást odatehetném cikkem címéül megfordítva is: tudomány a népies észjárásban, mert a magyar ember eredeti, zamatos s bizonyos furfanggal vegyült gondolkodását gyakran éppúgy magába olvasztja a tudomány, mint viszont a tudományt amaz.

– Külön csillagászata, külön geometriája van, órát, gazdasági tudományt, számtani szabályokat stb. csinál magának. A mérőföldje pipaszámra van fölosztva, a dél akkor van, midőn árnyékát átlépheti...

–...a pozsonyi doktor nagyon megjárta, midőn látta, hogy a kolozsvári hideglelősök a töltött káposztától gyógyulnak meg, s bejegyzé diáriumjába,

hogy a töltött káposzta orvosság a hideglelés ellen; mert alighogy a pozsonyi páciense még jobban megbetegedett, a dús tapasztalatot ekként kellett módosítania: a kolozsvári embernek orvosság, de a pozsonyinak halál. [...]

– A nép józan észjárását szépen illusztrálja egy esemény az 1873-iki kolera idejéből. A szklabonyaiak látván, hogy az orvos nem képes akadályozni a halálozásokat, a járvány ellen oly furfangosan védekeztek, hogy lábukat, midőn abban a kolera tünetei, görcs és fagyos merevség jelentkeztek, megkötötték szorosan spárgával, térden alul, ezáltal megszüntetvén a vég- és felsőtagok közti vérkeringést, útját állták a szívhez közeledő halálnak.

– ...csak többé-kevésbé érinti tárgyunkat azon bár elmés és eredeti, de nagyon is adomaszerű fölfogás, mellyel az újonc azért helyezi az Istent a generális fölé, mivel annak van a legtöbb csillagja.

– A szelíd állatvilág iránt gyöngéd-

séget mutat, [...] a fecske szent és sérthetetlen előtte, mert az a Mária madara, a dalos fülemile fészket, a kelepelő gólyát, mely bosszúból tüzes üszköt hozna a házfedélre, mind őrzi a népköltészet.

– A megcsömörlött embernek fárasztó foglalkozást és sok testmozgást ajánl némelykor az orvosi tudomány, a nép pedig azt javasolja: kilencszer kilenc síron hempergesse meg magát, nem lesz semmi baja.

– A nagyigmándi pap a következőleg prédikált a káromkodás ellen:

Híveim, keresztények! Aki lop, annak megvan a maga haszna, aki szerelmeskedik, annak megvan a gyönyörűsége, de aki káromkodik, annak bizony se haszna, se gyönyörűsége.

Az eredmény bizonyára egy, de a száraz tanácsot csakis úgy fogadhatta el a nép, hogy előbb átöltöztette a saját népies ízlése szerint.

Ponticulus Hungaricus
2010. október